

els
nostres
autors 12

Joan Pla

Mor
una vida,
es trenca
un amor

Introducció i notes
de Lluís Messeguer
i Maria Àngels
Corbaton

bromera

El baladre creixia a garberes a tot el llarg del barranc que passava per davant de ma casa. M'abellia veure'l sempre tan verd i ell agraiïa els glops de sol que queien com un cant de cadenera, i treia pels caps de les seues branques unes flors roses que mai no he tastat perquè diuen que són força verinoses.

El baladre creixia en companyia d'un riu de pedres, i per això, quan jo era més menuda, pensava que el barranc deuria fer olor de pedra ramblenya. El barranc lliscava com una serp ampla i es perdia tot buscant la mar entre una renglera de lledoners que, a la tardor, dibuixaven lledons negres entre el seu verd.

A mi m'agradava baixar al fons del barranc i jugar-hi amb l'arena. Feia clots ben grans i després hi abocava la cara i confessava els meus secrets de xiqueta solitària i, en acabat, arrancava unes flors de baladre i les tapava amb la sorra. Calia que s'hi marcissen i podrissen, perquè, si no, algú descobriria aquells secrets amagats.

Això em va passar la primera vegada que em vaig sentir una miqueta preocupada. Jo tenia per aquells dies una gran pena. Ma mare duia la panxa inflada i era, m'assegurava, perquè jo havia de tenir un altre germanet. Era el que faria cinc. Jo preguntava a ma mare que com li eixiria de la panxa, i ella em contestava que els xiquets, quan ja són criadets a dins de les panxes de les mares, se n'ixen pel melic. Jo, de nits, mirava el meu melic i el veia tan petit que pensava que era impossible que pogués cap nen traure'n el cap, encara que el de les mares fos més gran. I estava jo ben preocupada per ma mare. Vaig confiar el meu secret a un clot d'arena, i hi

vaig reblir la meua pena. Quan me'n pujava cap a ma casa, vaig veure que Sergi era a l'altra riba del barranc, abocat a la barana que rodeja el seu xalet, i m'observava. Sergi era de la mateixa edat que jo. El seu xalet era nou i ben bonic. Ell, Sergi, era moreno com un grapat de mosques i tenia els ulls ben grans, i quan a l'escola el podia observar de prop, m'encisava guaitar-li el blanc dels ulls, que semblava que li'ls havien emblanquinat, com quan emblanquinen, les dones, els panys de les cases per a festes. Vaig quedar-me quieta i deixí el cap tombat cap a ell, que devia semblar embadalida. Em vaig asseure a la vora del barranc i hi vaig esperar per veure si se m'acostava. Ell, però, va fer mitja volta i se'n tornà cap a dins del seu xalet. Vaig quedar-me tota despagada, tanmateix no vaig poder evitar de començar a estimar-lo sense saber com ni per què, que potser jo el necessitava, i li vaig llançar a l'aire mitja dotzena de besos. Després me'n vaig entrar cap a ma casa.

Mai no sabré si ma mare em degué veure que m'observava el melic constantment i que me l'estiragassava i tractava de fer-me'l ben gran. Al cap de dos dies d'haver amagat el meu secret, ma mare digué a taula, mentre dinàvem, que jo era una incrèdula perquè no em refiava que els xiquets poguessen eixir de la panxa de les mares pel melic, i que si jo coneixia un altre lloc pel qual en poguessen sortir, que ho digués davant de tots els meus germans. M'enrabià que ma mare es burlàs de mi davant de tots, però em vaig astorrar de veure com ella havia descobert el meu gran secret. Vaig esclafir en un plor i no vaig voler dinar, després que havia tingut el plat entre mans amb la intenció de llançar-lo a terra i trencar-lo. Només la cara que va fer mon pare, que quan s'enfadava li eixien els dimonis a ramats pels ulls, me'n va retenir.

Tot valent-me del meu enuig, me'n vaig eixir de casa i em dirigí cap al barranc. En arribar a on havia fet el darrer clot, el vaig veure tot escarbat, com si fos una entrada

d'un cau de talps. I les flors del baladre n'havien desaparegut.

Els ulls se'm van amerar de llàgrimes. Vaig sentir, ara més que mai, una gran necessitat de comunicar-me amb algú, i dirigí el meu esguard cap al xalet de Sergi, per veure si ell hi era i venia a consolar-me de la meua pena que es tornava cada vegada més gran. I com que ell no hi apareixia, vaig agafar les pedres que tenia pel costat i les llançava contra sa casa. I quantes més n'hi tirava, més ràbia sentia i més m'enfuria jo mateixa. Després em vaig deixar caure sobre el llit del barranc i ningú no venia a consolar-me, ni ningú s'acostà a recordar-me que havia d'anar a l'escola. Quan em vaig alçar, duia tot el cos marcat a clots de color rosa intens a causa de les pedretes damunt de les quals havia estat gitada.

Vaig tancar el sot amb pedres grosses i vaig caminar un poc més amunt, fins que vaig trobar una bona mata de baladre i m'hi vaig ficar, ajupida, jo i les meues penes. Quan es va fer poqueta nit, vaig començar a oir el meu nom. Jo m'havia quedat amb tot el fred del vespre a les mans, i les cames no es volien deixondir. Era mon pare que em cridava, i em cridava amb ràbia.

Els núvols de cotó s'havien menjat la llum del sol, de tan enfadats com estaven, i havien començat a arruixar-nos d'aigua, i en els vidres de les finestres regalimaven gotes fent curses precipitades que es perdien cap a l'ampit de la finestra.

La mare havia encés la llar de la casa perquè afirmava que la minyona tenia mans de manobre i encenia el foc de tal manera que la casa s'omplia de fum. Jo, quan ho vaig sentir dir a ma mare, vaig estar molt de temps que no volia que la minyona em servís el dinar, i jo no sabia què significava que ella tenia les mans de manobre, però se m'afigurava que les mans se li havien tornat molt grans i que les duia plenes d'una pasta roja, i això devia ser perquè les portava sempre escaldades de tant de rentar la nostra roba a mà.

A mi m'encisava molt que la meua mare em deixàs anar posant les branques de llenya de garrofer eixuta sobre el foc, perquè eren lletges i tortes i no m'agradaven. De vegades en feia una pilera tan gran que apagava el foc que hi havia a sota i ma mare m'estirava les orelles. Jo, però, no n'escarmentava mai i sempre ho tornava a fer. Després m'ajupia a terra a la vora de la llar i guaitava com aquelles branques anaven abrivant-se i cremant-se a poc a poc i de vegades espetegaven amb forts esclafits que m'esglaiaven. Mon pare deia que eren bales que s'havien encastat a dins les branques en temps de guerra, i aleshores jo no comprenia com unes bales que no feien esclatar tot el munt de llenya pels aires eren capaces de matar ningú. Les galtes em cremaven i semblava que les flames eixien dels meus ulls, fins que d'un pessic algú m'apartava de la vora de la llar.

Aquella tarda m'havien captivat els núvols blancs que s'estenien per dalt del barranc i sobre tot el poble com un estol de coloms blancs. La minyona afirmà que nevaria, i jo no m'ho volia perdre perquè mai no havia vist nevar. Quan preguntava a ma mare que com era la neu, sempre em contestava que com el cotó-en-pèl gelat, i que quan n'agafaves una volva, se't desfeia a les mans abans no poguesses guaitar-la bé, perquè els angelets se la tornaven a endur al cel.

Els vidres, amb el contrast de la calor de la llar, s'havien entelat completament, i jo em passava llargues estones netejant-los amb les meues manetes, que se'm quedaven glaçades del contacte amb el vidre gelat com pomes d'hivern. De tant en tant m'atansava a la llar i passava les meues mans per damunt les flames i, quan les tenia calentetes com un bunyol, tornava a apropar-me a la finestra per tal d'entrellucar a fora i veure quan començava a davallar la neu.

Era una pluja molt escarransida la que anava caient durant una llarga estona. La fadrina assegurava que això era ja aigua-neu i que la neu ja no tardaria a arribar. Em va entrar un neguit fort i vaig començar a plorar encabotat que volia que nevàs. El meu pare, en comptes de consolar-me, estava també empipat ja que deia que feia molt de fred i que li podria gelar les taronges i els tarongers. I em va esbatussar les anques fins posar-me-les com unes roselles d'abril. Tot seguit em va donar un joguet per tal que jugàs i deixàs de fer empipar la gent. De tan enrabiat com estava, vaig agafar la juguina, vaig obrir la finestra i la vaig llançar barranc avall. Una glopada de vent glaçat va envair l'estança i em sembla que àdhuc les flames es degueren gelar també. En aquell moment precís, però, la minyona començà a fer crits tot dient que la neu havia entrat en casa i que no l'havíem vista.

Ens vam abocar tots a la finestra i em passà aviat la irritació. Ma mare m'estrenyia entre els seus braços i m'anava ensenyant tanta quantitat de flocs de neu com queien del cel, que jo no aconseguia de veure sinó un espai tot ple de

pigues blanques, i els meus ulls eren dues finestres esbatanades i desitjava que tota la neu em caigués a dins dels ulls per veure-la millor. I com no podia abastar tant de borralló de neu, vaig voler que ma mare obrís la finestra per tal de poder tocar aquell cotó-en-pèl gelat dels àngels. M'ho van negar perquè deien que ens refredaríem tots com adés, i com em vaig tornar a encabotar, la fadrina insinuà que em podien abrigar ben abrigadet i traure'm un momentet a la terrassa a fi que paràs la mà i que empomàs algun floc. La meua mare ho acceptà, no sense assegurar-se que aniria ben abrigadet. Recorde que a penes em van deixar dos ulls com dues olives i la mà dreta destapats. La resta era un feix de roba mal lligada. Em van haver de dur a braços i m'estenien el braç cap a fora, i jo obria la maneta tant com podia, que semblava que la neu desapareixia entre els meus dits i no me'n queia gens damunt la palma de la mà. Quan, finalment, s'adonaren que m'havia caigut un borrallonet al damunt, se'n van entrar tots contents cap a l'estança i em desenrotllaren la bufanda que portava per la cara a fi que veiés bé la neu. Però només vaig observar-hi un tros de palmell xopat. Aleshores, ma mare em tornà a contar, i jo m'ho vaig creure, que els angelets se l'havien endut al cel i que no tardaria a caure novament. Per més que vaig continuar guaitant com queia la neu, tova com un pollet nou nat, no vaig endevinar quin floc era el meu.

Va haver-hi un moment que la ratxa es va deturar. Tot el terra havia quedat com embolcallat en un son blanc.

Encara no era hora de ser de nit, però tot era a mitja fosca, i semblava que els ulls s'havien omplert d'una boira cansada i pesarosa. De l'altra banda del barranc vaig veure com eixia de la casa tota la família xisclant de contents i començaren a replegar la poqueta neu i en feien petits pilots que es llançaven a la cara o que algú ficava a l'altre per l'esquena. Jo els envejava i em moria de ganes d'eixir i hauria volgut ser en aquell moment un xiquet pobre com ells. Al cap d'una

estona, com que hi havia tan poca neu, una de les germanes va baixar cap al barranc i vaig endevinar una de les germanes, la Maria, que corria esmaperduda cap a casa i portava a les mans la joguina que jo havia llançat uns moments abans.

Em vaig acostar plorant cap a mon pare, que creia que era el culpable per haver-me donat la joguina, i, amb les galtes regalimant llàgrimes, li ho vaig contar i li vaig demanar que anàs a casa la Maria perquè li tornàs la joguina. Mon pare s'hi va negar i tractava de convèncer-me que, com que ells eren pobres em calia donar-los-la, ja que jo en tenia massa, i que si en volia una altra com eixa, ja me la compraria. Però jo volia aquesta. Després em vaig consolar quan ma mare em prometé que me'n compraria dues en comptes d'una, i les que jo volgués de capritx.

Més tard començà a caure la neu de bell nou. Jo ja n'havia perdut la illusió, perquè pensava en la joguina que m'havien furtat a causa de la neu, i només m'abellia que sortís el sol per a poder eixir a jugar al jardí del xalet.